

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

A szerkesztőséget illető küldemények
(cikkek, cserepéldányok stb.) Zöldfa-u.

12. sz. alá küldendők.

A kiadóhivatalt illetők pedig a főiskola
lába címzendők.

Megjelenik: havonként.

Felelős szerkesztő:

Ifj. RÁCZ LAJOS

Főmunkatárs:

DÓCZI JENŐ.

Kiadóhivatali főnök:

INCZÉDY MÁRTON

Előfizetési árak:

Egész évre 4 korona, félévre 2 korona.

Egyetemi és akadémiai hallgatóknak,

önképzőköröknek

egész évre 3 kor., félévre 1 kor. 50 fillér.

Tanulmányuti ösztöndíj alap joghallgatók számára.

Immár jó ideje várom a kedvező pillanatot, az alkalmas percet, hogy egy általános érdekű eszmével eredményesen léphessek föl. Ugy hiszem, e kedvező pillanat elérkezett. És úgy hiszem, ez eszme, mihelyt kimondtam, többé már nem enyém, de valamenyünké, kiket ez ősz alma-mater falai közé a jog, az igazság megismerésének vágya vezetett...

Ösztöndíj-alapot létesíteni, melynek jóvedelméből végzett, szellemiekben gazdag, anyagiakban szegény joghallgatóknak megadassék a lehetőség, hogy tudásukat külföldi egyetemeken tovább fejleszthessék, szellemi látókörüket szélesíthessék, ily alapnak létesítése régi ábrándja volt már e főiskola joghallgatóinak. De eddig, fájdalom, csak üres ábránd maradt...

Átértettem nagy fontosságát teljesen ez ügynek. Tudom és azt hiszem, hogy másoknak sem kell magyaráznom, mily fontossággal bír egy ily alap létesítése nemcsak e főiskolára és joghallgató ifjúságára, de egész társadalmunkra, szeretett hazánkra! Mert kérdezem, melyik jogot végzett egyén válik nagyobb javára, hasznára a hazának, társadalomnak: aki vizsgái után dohos irodákban, elült faluk hivatalaiban a szellemet gyilkoló bürokratizmus fogásait buvárolja, vagy aki valamely híres külföldi egyetemen a jogot magasabb, általánosabb szempontokból tanulja

megismerni, más államoknak jogát és társadalmi szervezetét tanulmányozza?!

Az államnak nemcsak rubrikatöltő adminisztrációs gépekre van szüksége, működési körében annyi problema áll még megoldatlanul, melyeket szűk gondolatköri bürokraták meg nem oldanak!

Nem akar ez a külföld jogi nevelésének bálványozása és a hazánkbelinek kicsinylése lenni. De, ha a mi speciális jogi nevelésünk után valaki még egy művelt nyugoti állam jogi nevelésében is részesül, bármit mondanak is, csak hasznára, nagy hasznára válik...

Gyakran mondják, hogy a tudás legyen a magyar fegyvere ezentúl. Ne maradjon ez üres frázis! Ragadjunk meg minden alkalmat, mely által e tudást fejleszthetjük valamely irányban! A népek vásárában elhagyottan testvértelenül állunk, mi magyarok. Nemzetellenes bűn volna, ha új fegyverünket megcsorbulni hagynánk, helyett, hogy élesítenők!

Ez nem vita-tárgy. Remélem, elismeri mindenki.

A Joghallgatók Segítő Egyesületének Választmánya, melynek legutóbbi ülésén előterjesztést tettem, elhatározta, hogy e tanulmányuti ösztöndíj-alapot, a tőle telhető anyagi hozzájárulással, az illetékes fórumok és a társadalom segítségének kikérésével és igénybevételével, megvalósítja!

E határozattal megbízattam, hogy erre nézve tervezetet készítsek és az előmunkálatokat intézzem.

Itt vagyunk tehát, közel a célhoz. Amiről annyit ábrándoztak hiába, most megvalósíthatjuk!

Ismerem az akadályokat, melyek utunkban állanak. De tudom azt is, hogy ez akadályok nem legyőzhetetlenek. Annál is inkább, mert *joghallgatónk bizonynyal, mint egy ember állnak e nagy cél szolgálatába!*

Igaz, hogy mi, kik ez eszme megvalósításáért küzdeni fogunk, munkánk s fáradalmaink gyümölcsét élvezni nem fogjuk, mert hiszen ily alap teljes megteremtésére, szervezésére kell néhány esztendő. De önzetlen munkánknak dus jutalma leend a tudat: segítettünk az utánnunk jövő nemzedékeken és édes hazánk, beteg társadalmunk javára szolgáltunk...

Barátaim! én nem hiszem, hogy hívó szavam pusztában hangzott volna el!

Ifj. Rácz Lajos.

Nyílt levél

Brázovay Kálmán urhoz a Budapesti Egyetemi Lapok szerkesztőjéhez.

Kedves barátom!

Lapotok 3-ik számában a debreceni naggyűlésről szóló tudósítás pár olyan kitételt és

véleményt tartalmaz, melyekre nézve van néhány szavam hozzád,

Irod, hogy én nektek olyas valamit mondtam, mintha a tiltakozó gyűlést valami „felsőbb nyomásnak” engedve, ebből következtetvén „felsőbb körök” parancsára hívtuk volna össze.

Barátom! Ha nem tudnám, hogy a közelebbi idők polemiáitól eltekintve, köztünk a régi barátság van, azt hinném, hogy szavaimat félreagaráztad. Így azonban csak azt mondom, hogy: félreértetted. Én beszéltem neked tényleg azon általános „nyomásról”, jobban szólva általános „közhangulatról”, mely a saját meggyőződésünkön kívül, mint általános óhaj mozdította elő a gyűlés összehívását, azonban ez nem azt jelenti, mintha mi felsőbb parancsnak, vagy egyes személyeknek engedelmeskedtünk volna, nem azt teszi, mintha mi nem tudnánk járni a magunk lábán, nem azt teszi, mintha mi eszközök lettünk volna mások céljai kivitelére és semmi esetre sem teszi azt, hogy te s általad ti ilyet még csak feltenni is merjetez rólunk, mert ez a legcsunyább visszaélés volna azon bizalommal, hogy én veled a gyűlés előtt, mint a barát a baráttal szót váltottam.

Tovább menve úgy tűnik ki cikkedből, mintha én még a gyűlés előtt sem tudtam volna, mi is lesz hát a javaslatom s miért is hívtuk a gyűlést össze.

TÁRCA.

Táncteremben.

*Felgyúlt a láng a táncteremben,
Rázendítette a cigány,
A valcer édes, lány dallamára
Szerelmesével lejt a lány.*

*Az arc kigyúl, liheg az ajak,
Mosolyganak a szép szemek,
Mindenki mulat, mindenki boldog,
Csak egyedül én szenvedek.*

*Nekem nincs senkim itt, ki lágyan
Vállamra hajtaná fejét,
Te messze mentél, magamra hagytál,
Ki szívemet megérténéd.*

A víg akkordok megszakadtak...

Kíváncsian vesznek körül...

*... S megszegyenülve száritgatom fel
A könyvet, mely szemembe gyűl.*

Szilágyi Imre.

Erős hit.

*Óh érzem én, nem dőlhetek ki
Rövid pályámnak kezdetén!
A nagy harcot, mint meg van írva
Megharcolom, megküzdöm én!
Szeret még engem úgy az Isten
Mint bármely földi gyermekét,
Koszorút nyújt, ha tövisből is
Az által élt gyötrelmekért.*

*Nem ijeszt engem a sötétség,
Mely most körültem imbolyog;*

A tájékoztatlanság, zűrzavarban levés, sőt a tudatlanság jelenségét akarod talán ez által hozzá-
m kötni? — Nem volna szép, ha így van.

Mielőtt ti meg nem érkeztetek, én az Egyetemi Kört egész terjedelmében és jelenlegi vezetőségével kérdőre akartam vonni s kész voltam a rosszalás kimondatására. Alapult ezen szándékom azon, mert meg voltam győződve, hogy Köpösdy és a Kör most is *egy*. Bebizonyítva láttam, hogy a választásban, a tisztikar megalakításában, szóval mindenben, de mindenben, a mi az idei Egyetemi körrel összefügg, a Köpösdy keze működött, ugyanaz a kéz, mely a memorandumot aláírta s mely a katolikus kongresszusra a zászlót is bizonyára vitte volna, ha nem lett volna más, a ki vigye, joggal feltehettem hát, hogy a Kör és Köpösdy között most is *eszmei közösség van*, a Köpösdy eszméit én pedig mételyezőknek és kárhozatosaknak tartottam és tartom a magyar ifjúság békéjére, egységére és testvériségére nézve, mi sem természetesebb tehát, minthogy kész voltam a nézetem szerint vele egy hajóban evező jelenlegi Egyetemi Kör megtámadására is. A gyűlést összehívó eredeti plakáton is ez volt jelezve, tehát tudtam, hogy miért hívtuk össze a gyűlést, szóval nem voltam — együgyű és tudatlan.

Ekkor jött a te közbelépésed. *Hosszas beszélgetés után kifejtetted nekem, hogy te*

magad sem vagy egy véleményen Köpösdyvel, sőt a párt zöme és maga Mihályi, az elnök sincs. Köpösdy tényleg néppárti, vannak személyes hívei, kik szintén néppártiak, magának a Nemzeti Pártnak tulajdonképpeni része távol áll e politikai irányzattól, sőt a te gondodat s veled együtt csaknem az egész bizottságnak gondját az fogja képezni, hogy Köpösdyt s az ő néppárti seregecskéjét a körből kiszorítsátok.

Én ezt neked Barátom, természetes, hogy elhittem. Ekkor kezdettem habozni s ekkor mondtam, hogy magam sem tudom, mi is lesz most már a javaslatom.

Türelmetlenségnek, belekapczászkodásnak, sőt erőszakoskodásnak tartottam, a magyar ifjúság helyreállítandó békéjére nézve pedig veszedelmesnek, hogy az Egyetemi Kör idei tisztikarával szemben is állást foglaljak, mikor az még a mult minden hibáját és bűnét helyrehozhatja, sőt a te szavaid szerint gyökeres orvoslás által helyre is akarja hozni. De viszont abba meg nem mehettem bele, hogy a gyűlést visszamondjam. Nem azért nem, mintha féltem volna a meghátrálás vádjától, hiszen ha meggyőzőnek, én kész vagyok feladni álláspontomat, hanem azért, mert a magyar ifjúság nevében elkövetett ama cselekedeteket olyanoknak tartottam, melyeknek szégyenét

*Hajnalpir űzi éjek árnyát:
Piros hajnal, rád gondolok!
Óh, mert hiszem az erős Istent:
Fölhozza még szép hajnalát!
Dicső reggel föltámadása...
Milyet lelkünk álmába' lát.*

*Nem bánt, hogy csillag nem ragyog még
Göröngyös földi utamon...
Föl kell ragyogni csillagomnak,
Föl kell ragyogni, jól tudom!
Nem bánt, hogy szürke por tapad rám,
Hogy hirnevem még szendereg,
Csak lelkem tisztasága álljon, —
Gúnyolhattok, kis emberek!*

*Csak lelkem tisztasága álljon,
Csak szívem tudja érzeni
Hogy e fojtó, ködös világban
Van, mégis van egy isteni.*

*Ha bűnös milliók sorában
Tisztán, magasán szárnyalunk:
A lelkünk fényt vet századokra:
Nem kell félnünk, hogy meghalunk!*

*Ez egy hitem, mely törhetetlen,
E hit vezérlő csillagom,
Ez életemnek büszkesége,
Meg nem vetem. el nem hagyom!
Ez biztat, hogy nem dőlhetek ki
Rövid pályámnak kezdetén
S a nagy harcot, mint meg van írva
Dicsőséggel megküzdöm én!*

(Bpest, 1900. okt.)

Oláh Gábor.

minden körülmények között le kell magunkról mosnunk. Azt is előre láttam, hogy ilyformán az *odium* Köpösdyre, mint tavalyi elnökre s miut ama tények főfő harcosára fog sulyosodni, s bár ha lehet ki szoktam kerülni a személyes tusát, de ez alkalommal, mikor a rosszalando tények annyira összeforrtak Köpösdyvel, mint egy cikkk a cikkíróval, Köpösdynek, mint tavalyi elnöknek személyes belevonását a vádolásba kikerülni nem lehetett. Ez azonban nem azt jelenti, mintha „csunya személyes harc készült volna egy ember, Köpösdy ellen,” mert a debreczeni akadémia polgársága mint össz-egész teljes jogossággal sokkal nagyobb önérzettel van megáldva, mintsem dicsőségét látná abban, hogy *egy* embert istenigazában elpáholjon.

Világos, hogy ily körülmények folytán idő és megfontolás kellett ahhoz, hogy határozati javaslatom teljes szövegét megállapítsam. Azt megmondtam neked, hogy az idei vezetőséget bántani nem fogom. Nem is bántottam. Hogy egy alternatíva elé állítottam: az épen a te szavaid értelmében történt. Vagy kizárja a kör a néppártiakat, vagy ellenkező esetben önmaga süti rá magára, hogy minden tiltakozása dacára mindenesetül neppárti klikk ő maga. — Ennyit mondtam az idei körörről. Hogy Szundy vádolta, az csak természetes, s arról én nem tehetek. Hogy te jösz-é

a gyűlésre, vagy nem: az én előttem s mindnyájunk előtt teljesen közömbös volt. Hogy nem jössz: közvetlenül a gyűlés előtt adtad tudomásomra, mikor Köpösdyvel a rektortól az iskola-hoz érkeztem. Azért jegyzem ezt meg, hogy azt ne higgye valaki, mintha én vagy mi beszéltünk volna le a gyűlésre való jövedeletről.

Végeredményben Barátom, én nem vagyok képes megérteni, miért kell cikkedben oly önzőszőr hangsúlyozni, hogy én ezt mondtam, hogy én azt mondtam, hogy én ezt ígértem, azt ígértem, erről-arról biztosítottalak, nem értem miért kell a Főiskolai Lapokat megvádolnod, mely Köpösdy beszédjének érdeméből nem tagadott le semmit, hiszen nem is lett volna mit letagadnia, a mennyiben ama beszéd, melyet te a lapban közölsz, a gyorsírói feljegyzések szerint Köpösdy ajkairól nem hangzott el, az pedig sem a gyorsírói jegyzetekkel, sem mindnyájunk emlékezetével épen nem egyeztethető össze, mintha ő a gyűlésen is említette volna ama „felsőbb nyomást és felsőbb köröket.” Utólag megvallva, jobb is volt, hogy nem emlegette. Egyet azonban értek és tudok, nevezetesen azt: hogy ha már Debrecenbe lefáradtál, bizony-bizony jobb lett volna eljőnnöd a gyűlésre már csak azért is, mert a hírlapirodalmat szolgálod, itt pedig a *személyes* meggyőződés a legfőbb!

Éhinség Csikországbán.

Borongós őszi délután szórakozottan üldögéltem az olvasóban.

Gépiesen futottam végig a lapokat. Inkább megszokásból, mint ujságvágyból.

Valamelyik fővárosi lapban aztán mégis egy érdekes hirre bukkantam.

Rövid pár soros tudósítás volt csak.

Arról szólt, hogy a csiki székelyek közt, ott a román határszélen, fenyegetőleg lépett föl egy új rém, Fenyegetőbb még a nemzetiségi kérdésnél is.

Ott, a hűvös gyergyói fensíkon, meg valamivel lejjebb, a tündérszép gyimesi szorosban kiütött az éhinség. — Ha a kormány segítséget nem küld, borzasztó pusztítások uak nézhetnek elébe.

Nem tudom, a borongós őszi délután, az ablakokon beszűrődő fogyatékos világosság, vagy

a lelkemben hirtelen fölujuló szomorú emlék volt é az oka, de a mint azt a sötét, fekete betűs tudósítást néztem, úgy tűnt föl előttem, mintha valami rég nem látott, kedves ismerősömnek gyászjelentését olvasnám.

*

Harmadéve történt, hogy egy kis társasággal utazgattam Erdély bérce-s-völgyes ölében, a barátságos, életrevaló székely és csángó nép közt.

Utazásunk vége felé nem igen kedvezett az időjárás. Tiszta, verőfényes napot elvéve ha kaptunk.

Az állomásépület mintaszerű helyiségeiben podgyászsunktól ideig-óráig megszabadulva, elindultunk kissé körültekinteni. Gondoltuk, megnézzük a falut, esetleg bemegyünk pár lépésnyire Romániába is. Hiszen itt vagyunk a határon!

Köröskörül apró, szegényes házikók, a székely styl jellemző tornáczáival, a melyeken ha

Egészben véve pedig, Barátom, bár elveid állandóságát s az enyéimmal való sok rokonságát nem tagadom, mégis ha olyan helyzetbe jönnek, mint a milyenben te voltál a gyűlés előtt, gyűlés alatt és gyűlés után, nyíltan megmondom: nem úgy járnék el, mint te jártál el s nem olyan cikkeket írnék, mint te írtál.

Vagy-vagy! Tertium non datur. Fogadd el e pár utolsó szót tőlem emlékül

Üdvözöl

Kun Béla.

Felelet a Budapesti Egyetemi Lapoknak.

Nem czáfolgatom azon vádakat és elferditéseket, a miket a Budapesti Egyetemi Lapok 3-ik számában tiltakozó gyűlésünkről olvashatunk. Megfelel rájuk Kun Béla. Csak azon nagyzoló, lenéző kritikát veszem contrakritika alá, melyet a Debr. Főisk. Lapokról dobtak világba.

Azt mondja a B. E. L.: „Sajnáljuk, hogy a Debr. Főisk. Lapokat nem haszélhattuk teljesen hiteles forrásul. Laptársunk ugyanis jónak látta Köpösdy beszédét egyszerűen agyonhallgatni, illetve néhány célzatos kicsinylő megjegyzéssel tudósításából kihagyni. E mulasztás semmiképen sem válik dicséretére, mert az ujságírónak leg-szentebb kötelessége: a tényeket a valóságnak

megfelelően elmondani. És laptársunk e kötelességét elhanyagolta. De érdekesek azok a szubjektív kommentárok is, melyekkel Köpösdy beszédét kíséri. Ezzel eljátszotta jogát ahhoz, hogy hireit komolyan vegyük“.

Feleletem e támadásokra: Mutassák ki, mely tény hiányzik ama tudósításból vagy mi van benne rosszakaratulag elferditve?!

A Köpösdy beszédét nem hallgattuk agyon. — A gyűlésen két gyorsíróval jegyeztettük. De e beszéd annyira nem tartalmazott érveket, bizonyító tényeket és a benne levőkkel Köpösdynek gyűlés előtti mondásai s a gyűlés utáni tettei annyira ellentétben állottak, hogy komolyan vehető védelemnek nem tekinthettük és ép ezekért teljes egészében, a ministeri hajszalakról és egyebekről szóló bon mot-jaival együtt fölvenni tudósításunkba, mely különben sem akart a gyűlés jegyzőkönyve gyanánt, csak egyszerű tájékoztatóként szerepelni, szükségesnek nem tartottuk és nem tartjuk. Egyébként annyit, amennyi tájékoztatást nyújthatott, elmondtunk róla, sőt idéztünk is belőle és pedig hitelesebben, mint a B. E. L. teszi, melyben a „*felsőbb meghagyásról*“ szóló oly részlet van közölve, melyet Köpösdy Dezső gyűlésünkön tanuk szerint, *nem mondott*. (Hiszen olyan goromba sértés után nem is lett volna maradása a gyűlésben.)

akar, „kereken“ mehet az ember. A falu csöndes, üres, kihalt.

Lent a vámsorompón túl egy épülőben levő hatalmas hidkolosszus. A román kormány hidaltatja át a kis Tatrás folyót.

Nem igen soká járhattuk a vidéket, mert a hegyeken gomolygó köd egyre sűrűbb lett s egyszerre csak zuhogott nyakunkba a zápor.

Az esernyő, melyet nagy önbizalommal kezünkben szorongattunk, pár perc alatt befelé is csepegni kezdett; más mentsvárról kellett gondolkoznunk.

Mint a kiöntött ürgék szaladtunk föl egy üresnek látszó ház földött tornácára s ott a falhoz lapulva vetettük föl magunkban a kérdést: vajjon ki győzi tovább, mi-e vagy az eső?

A hangulat meglehetősen nyomott volt. Éreztük, hogy az idővel szemben tehetetlenek vagyunk.

A ház, melynek eresze alá menekültünk, üresnek látszott.

Kis vártatva hallatszott azonban, a mint ajtóreteszét belőlről félretolták és töpörödött öreg asszony nézett ki az ajtón.

Egy darabig vizsgálgatott bennünket, aztán szerényen fölszólitott, menjünk bé a házba.

— Tessenek, jerünk bé! Mig eláll az eső — mondta.

Magas, szikár, őszbecsavarodott ember jött ki a hangra. Fűrge, vizsgáló szemeivel jól meg-nézett bennünket ő is, aztán barátságosan intgetve a kezével, mondogatta:

— No, jerünk bé. Jó szűvvel hévjuk. Tessenek!

Eleinte kissé vonakodtunk, hogy elfogadjuk-e a szives meghívást, de aztán csak bementünk.

Mégis földél alatt van az ember. És az eső odakint zuhog, egyre zuhog.

Hogy pedig célzatos, kicsinylő megjegyzésekkel, vagy szubjektív kommentárokkal kísértük volna a tudósításban Köpösdy beszédét, azt kereken tagadom.

Talán ez ama szubjektív kommentár: „Az ő védekezése nem volt védekezés. Himezett-hámózott. Tagadta, hogy ő és pártja néppártiak, hogy klerikálisak. Tagadott mindent, de semmit sem bizonyított“. Vagy ahol a néppártiság elleni tiltakozását az Alkotmánynak menesztett sürgönyével szembesítjük? Talán az?

Mindenesetre különös, hogy ezeket oly ember mondja szubjektívnek, ki azon gyűlésen jelen sem volt és ama beszédet nem is hallotta.

De hát, ha az igazságot sine ira et studio, előadjuk, — mert hiszen tárgyilagosan ezekről egy ókori patriarka sem mondhatott volna egyebet, — az hát szubjektív kommentár?

Lehet, hogy az igazság fáj némelyeknek. De azért nincs a B. E. L.-nak joga, hogy lapunkról így nyilatkozzék: „eljátszotta jogát arra, hogy hireit komolyan vegyük“.

És az ily kijelentésekkel pedig a B. E. L. játszál el jogát, hogy a mint a „magyar diákság hivatalos lapja“-hoz illenék, a a közvélemény részrehajlatlan kifejezőjének tekintsék, leleplezte mostani szereplésével, hogy ámbár kötelessége lenne a min-

den pártokon és klikkeken felülemelkedő objektivitas, nem egyéb pártlapnál. Ránk fogják a szubjektivséget holott ők vannak azzal eltelve és ama „legszentebb kötelességet“ csak frázisban ismerik.

Ezeket pedig most nem védekezésként mondtuk el, mert hiszen vádaik visszahullnak önmagukra. Csak tiltakozunk jövőre mindenféle leczkértetés és alaptalan jogosulatlan ítéletek ellen, melyeknek előttünk a B. E. L. érdemrende: a „hivatalos“ titulus sem fog adni egy szemernyi nyomatékot sem!

Szerkesztő.

Kolozsvár, Sárospatak, Eperjes, Pozsony.

Sárospatak és Eperjes ifjusága csatlakozott tiltakozó gyűlésünk határozatához. Kolozsvár többsége velünk tart.

Pozsony? Az a hír jön, hogy a pozsonyi jogakadémiai ifjuság gyűlést tartván, azon „dr. Fésűs György akadémiai igazgató fölszólalása következtében (sic) napirendre tért az átírat fölött.“

Az öreg házaspár nagyon szíves volt iránunkban. Az asszony széket törült számunkra, tett-vett, rendbe hozta a szobát, közbe meg az urát korholta:

— Haj bizony, hallá-e kied, csak takarítanak már el azt a faragószéket, bizony le sem ülhetnek a jó urak tisztességgel.

Az öreg csángó nagy ügyekezettel rakta is odébb a faragószéket, marokra szedte a forgácsot.

Elég tágas volt a szoba, de sötét. Alig lehetett jól körütekinteni benne.

— Jer elő már te is, Balázska, jer, na, ki a pest* alól, hadd lássanak a jó urak, most jöttenek Nagy-Magyarországból...

A hivatásra nagy sokára előkerült valahonnan egy kis ökölnyi fiugyerek, álmosan meresztette ránk szemét.

* Szabadtüzelő.

— Úgy no, köszönj szépen!

A gyerek dűnnyögött valamit a foga közt, a mi köszönés is lehetett.

Az öregasszony aztán gyorsan ölbe kapta, kötényével gondosan megtörülgette a gyerek arcát, a ruháját szépen rendbe hozta s odaültette elébünk egy kis gyalogszékre.

— Jaj, bizony lelkem jó uraim, nem héjjába ilyen tabajdók szegényke, mert bizony nagy árvaságra jutott. Él az apja, anyja, s mégis csak árva Éppeng olyan, mintha nem is volna szülője instálom.

— Hogy érti azt nénémasszony?

— Hát csak úgy instálom, hogy az édes szülői megunták a sok búcsálódást s elkiköltözének a *másik szélre*,* egy szép napon csak fölkeredék az ifiú pár s ezt a gyerkőcöt meg szépséggel itt hagyák. Hej sirt-ritt a fejjérp, de hát

* Romániát értette.

Ezt mi csak természetesnek találjuk több okból. Ez okok közt nem utolsó az, hogy csak nem szavazhatták le az igazgatójukat? Apage satanas...!

Érdekes! bennünket rágalmaztak meg ellen-ségeink, hogy tiltakozó-gyűlésünket „felsőbb nyomásnak eugedve” tartottuk és ők nem látják a nyilvánvaló „szelid nyomást”. Igazán különös. Egy akadémiai igazgató, aki ily ifjúsági gyűlésen fölszólal, indítványoz...

Eh, tegye, ami neki jólesik. Minket ugyan vissza nem riaszt. Mindössze a pozsonyi joghallgatók önállóságába, befolyásolhatatlan elhatározásába vetett hitünk omlott össze. A Föld pedig forog tovább...

(Zoárd.)

Vértanuk emlékezete.

Az aradi tizenhárom vértanu emlékéhez méltó ünnepélyt tartott okt. 6-án a Magyar Irod. Önk. Társulat. Városunk előkelői közül igen sokan jelentek meg, leróni az ifjúsággal együtt a kegyelet adóját. Az ünnepélyt Ferenczy Gyula akad. tanár beszéde nyitotta meg, lelkesítve az ifjúságot, mely a maga tavaszával a jövőt munkáló igaz igyeke-

zetével sugárt tud hinteni ama borongó őszi nap gyászára, október hatodikára...

Utánna Pirchler Ernő jh. szavalt mély érzéssel Kun Béla ódáját, melyet a szerző annyi hasonló tárgyú költemény mellett, úgy irt meg, hogy benne új, megkapó szépségeket találunk.

A közönségre nagy hatást gyakorolt szavalt után Nánássy Lajos th. mondott tartalmas emlékbeszédet, mely az ilyesek chablonától eltérőleg mindvégig vonzó, érdeket keltő volt. Majd Takács Endre szavalt saját szerzeményű *Itélet* című alkalmi költeményét. Minden dicséret helyett alább egész terjedelmében közöljük. Takács úgy is, mint szerző úgy is mint szavaló, méltán rászolgált a közönség elismerésére. Nem maradt hatástalan a *Baja Mihály* szavaltata sem, ki Pósának „Az aradi vesztőhelyen” cz. költeményét adta elő. Az ünnepélyen a főiskolai Énekkar három pontot töltött be; a Hymnust, a Szózatot és egy alkalmi darabját adta elő.

Itélet.

Midőn már minden elsötétült
S lehullt reményünk csillaga
S honunk egére vonta fátylát
Sivár kietlen éjszaka,

hijába búcsálódék szegény, csak nem vihették magukkal. Így vala instálom.

Az öreg csángó közbe dörögött, hogy minek arról beszélni, minek ezt előhozni. De né-némasszony nem hagyta magát.

— No bizony miért ne? Hej, ha azt úgy tudnák Nagy-Magyarországon, milyen keserves az élet erre Csikországon. Hogy maholnap már betévő falatja se lesz a szegény embernek.

Az öreg csángónak sehogy sem tetszett, a mit a felesége beszélt. Mintha röstellette volna. Nem is állotta tovább, hanem beleszólt:

— No, hallád-é asszony, hagyd abba már, csak nem akarod panaszszal tartani a magyarországi urakat?!

Nénémasszony egy keserveset sóhajtott, aztán folytatta:

— No ugy-é, hát már miért is hagynám? Kied is bizony hijába röstelkedik, s ugy van az, hogy kiednek is az életjire kerüle már a sor, s

uemsokára volt, nincs. Hátha a jó urak szólanának értünk egy pár jó szót, ott a hol kell, osztég minden jóra válna.

Érdekelni kezdett bennünket a dolog, mondtuk hát, hogy csak beszéljen, hallgatjuk.

Akkor aztán beszélt. Elmondta, hogy mint fog, pusztul a székely és csángó Csikországon. Évről-évre mind kevesebben maradnak Gyimesben is. A nép munkabíró fiatalja, a ki nem tudja nézni a lassu pusztulást, elmegy más vidékre szerencsét próbálni. És aztán hová megy?! — Bizony csak ide Romániába. A ki aztán átmegy egyszer a határon, a közül nagyon kevés kerül vissza. — Sok szegény kis árva marad így apátlan, némelyik meg éppen teljesen árván. Ezt a szegény kis porontyot is úgy hagyták itt a szülői. — Nem vihették magukkal, hát rábízták a két öregre, viseljék gondját Isten nevében. Ennek pedig az idén lesz három esztendeje. Ki tudja, élnek-e még a Balázska szülői?! Bizony lehe-

Midőn a honfiszív verése

A bánat néma hangja volt,
Midőn a tiltott köny gyönyör volt
S boldog csak az volt, aki holt,
Magához inté angyalát az Úr.

„Nézz szét teremtettségemen,
Hol minden porszem engemet dicsér
S lábom alatt kering ezernyi sorban,
Minden, mi van, mi születik, mi él,
Nézd ezt a milliárd órjas világot,
Mely önmagában nagy, nekem csekély,
Tekintsd a bolygók vágató csoportját,
Én kérdezek; figyelj s aztán beszélj!“
S szolgája leste tündöklő szavát.

És szólt az Ur: „Én vagyok az Igazság
Igazlító szemem misem fedí,
Én osztok büntetést, — halált, — jutalmat:
Bölcs az, aki hitét belém veti.
Vesébe látok és a gondolatnak —
Még ki sem mondva, — ítélete van:
Eszmém igazság és szavam ítélet
Nem voltam s nem leszek igaztalan.
Te kétkedél. — Mi volt reá okod?“

S felelt az angyal: „Szólok, mert parancsod.
Oh nézz, Uram, egy kis világra le:
A mindenségben eltűnő csekélység,
Egy árva porszem: *Föld* az ő neve.

És nézz Uram rajt' egy kicsiny országot
Egy oly parányi s oly szegény hazát,
E hon kicsiny, de bércezen, rónaságon,
Ottan teremnek legjobb daliák:
A névtelen hősök országa az.“

„Csapás csapást szült rája s gyermekére:
Boldog sohasem volt még a magyar
A szolgaságban elfáradt a lélek
A küzdelemben megtörött a kar.
De annyi vész között megállt szilárdul,
Mert volt erő s nem halt ki még a hit.
De most felkelt a zsarnokság hatalma
S rá zúditá hitvány bérenczeit
S ez árva nép: Magyarhon elveszett.“

„S te töröd ezt? Villámszóró kezeddél
Miért nem sujtod le önző ellenét?
Oh nézd e népet: szabadsága vesztén
Mint emeli imára fel kezét!
Hozzád könyörgnek! Óh szánd hát e népet,
Mely Tégedet tisztel, imád, szeret,
Oh szánd meg őt és sebfödött fejről
Vond el rettentőn sujtoló kezéd!
Szabad hazáját, óh add vissza néki!“

„Mert szenvedése több a Golthothánál
És minden század hajnalbibora
Csak vérre, búra szórta lángsugarit,

hogyan azóta megszabadította az Isten szenvedéseiktől. — A két öreg aztán csak fölneveli a szegény kis árvát, pedig ő nekik is alig van már; lehet, nem sokára arra ébrednek föl, hogy „leégett a köles“.*

... És ki ennek az oka?

Boldog volt ez a föld, a gyimesi völgy. Szabadon legeltek a nyájak a buja pázsiton, estenden megszólalt a kis munyatorok** sipja, pásztortűzek égtek a hegy oldalában. Megtermé a föld, a mi kellett. Nem szorultak a máséra.

Egyszer aztán jött az „osztás.“ Mérnökök hosszú lánczokkal kiméreggették a hegyek oldalait, részekre szaggatták a közös legelőt. Korlátok húztak, cölöpöket verettek. Ez eddig a tied, ez meg itt a másé. Ez itt a te földed, szegény ember: a három lépés, ez a nagy darab meg az uraságé, Te szegény vagy, kevesebb a marhád,

* Nem maradt semmijök.

** Juhpásztor, csordás

kevesebb legelőre van szükséged, mint az uraságnak. Ez az igazság.

A székely csak nézte, csak nézte ezt az új módit. Eleinte sehogy sem tetszett neki ez a dolog. Egyszerű eszével nem igen tudta követni az urak eszejárását. De aztán csak mégis belenyugodott. Az uraknak több eszköz van, hátha jobban tudják.

Megmutatta pár esztendő. Jött a tavasz, zöldült a pázsit a hegyoldalban, egyik helyt gazdagabban, mint másutt. Már a hogy kedvez a talaj a gyöngye gyökereknek.

Mikor aztán kihajtottak a kis munyatorok hát megtörtént biz az, hogy a szegény ember földjén nem akadt harapnivalója a jószágnak. Kopáron maradt a szikla, csak itt-ott zöldellet egy-egy árva fűszál.

A szomszéd földjére áthajtani már bűn, kész tolvajlás. Mit tehetett a szegény ember, vagy el-

Oh a magyar nem volt boldog soha!
 E kisdéd népnek órája szenvedése
 Egész világot porba sujtana,
 De volt *miért* szenvedni, tűrni eddig,
 Most — az is eldőlt... Elveszett hona!
Szabad hazáját, óh add vissza néki!

„S nézd ellenét, mely vad hiéna-vágygyal
 Áldozatának vérért szivja ki,
 Mint fojtja meg a testet és az elmét!
 Elfogytak-e kezed villámai?!
 Borzadva látom, mint viszi bitóra
 E hon nemes *tizenhárom* fiát,
 Kik mind dicsőbbek mennyed angyalánál
 S fejükre magad fontál glóriát:
 Mért engeded hát e gyalázatot?”

És szólt az Ur: „Merész vagy! Ám szavadra
 Fogok felelni mégis, ime halld!
 Szened — tudom a magyarok hazája,
 De el csupán reménye, hite halt.
 Erénye nagy. — Jutalma fény, dicsőség,
 Mely éje multán bizton felragyog
 S bár most e hont a pusztulás lépé meg,
Lesznek boldogok még a magyarok.
 Én mondom ezt: Magyarhon élni fog!”

„Mit elveszített, visszavíja újra,
 Rá a *jövő* csodavilága vár,

Szabadsága, hatalma újra éled,
 Mint porából felkelő lángmadár.
 S gaz ellenének élete rövid lesz:
 Kimondtam rá a lassu pusztulást
 Keblét önön kezével fogja marni.
 Ez ítéletem igazsága, lásd.
 Bünt büntetek, erényt jutalmazok.”

„S a szabadságnak hősi vértanui
 Trónomnál égi fényben álljanak,
 Lássák népüknek újra ébredését,
 Ha eljövend majd a *nagy pillanat*.
 Lássák: áldásom ragyogó nyomában.
 Mint lesz hatalmas, nagy dicső e hon,
 Lássák emlékü örökifju fényét,
 Szivüknek ez lesz legszebb jutalom.
 Már jönnek is, — Zengj hát menybéli kar!”

És zeng a himnusz ihletett zenéje
 Szeráfok és chérubok ajkiról,
 S ez égi hangok szent harmoniáján
 Által az Ur tündöklő ajka szól:
 „Eleimbe hát!” S a fényes trón elébe.
 Lép *tizenhárom* fenséges alak
 S fejük felett ragyog tiszta sugárral,
 Amerre csak a léptük elhalad:
 Dicsfényes Eszme: a *Honszeretet*.

Takács Endre.

adta a jószágát, vagy pénzen vásárolta meg a ta-
 karmányt.

És ez így ment évről-évre s a nyomoruság,
 szegénység évről-évre nagyobb lett.

Most már valamivel kedvezőbb a helyzet.
 A régi lakosság megfogyott, megritkult s azok-
 nak a helyét elfoglalták a többiek...

Keserves vigasztalás!

Az öreg csángó asszony szomorúan beszélt
 ezeket. Magához szorította az árva kis gyereket,
 összecsókolgatta.

— Te is így maradtál itt nekünk kicsi fiam,
 te szegény kis árvám; de ne félj, míg nekünk
 lesz, neked is lesz. Majd megsegít talán a jó Isten!

A gyerek kerekre nyílt szemeivel ránézett
 az asszonyra, aztán szégyenlősen lesütötte a fejét.

Tünődve néztünk egymásra. Sok igaz lehet
 abban, a mit az asszony beszélt. És hátha való az
 utolsó szóig!?

— Szólhatnának értünk az urak egy pár
 szót! Talán segitenének a bajunkon!?

Megígértük a jó öregeknek, hogy majd szóba
 hozzuk ezt a keserves állapotot Nagy-Magyaror-
 szágon. Megígértük! Mivel vigasztalhattuk volna
 őket egyébbel.

Az eső ezalatt mintha szünni kezdett volna.
 Fölkerekedtünk hát, bucsut vettünk s neki in-
 dultunk a tocsogóknak.

Mikorra az állomáshoz értünk, jóformán ki-
 tisztult az ég. A napsugarak pár pillanatra mintha
 áttörték volna a sűrű ködön. Keleten fölragyo-
 gott a szivárvány. Csalfa, játszi fény! — Hiú,
 hasztalan ábrándok! Vagy talán egy boldogabb
 jövő reménye?!...

D. J.

A régi tűzoltó-diákok találkozója.

Sárgult levelű könyveket forgattam. Őszhaju, tisztos öregekkel beszéltem. És a könyvekből, amit olvastam, megerősíték a multnak ez élő krónikái.

És elnéztem sokszor az anyakönyvtárunkban őrzött rengeteg nehéz, vaspántos gerundiumokat; megemelni is alig bírjuk a nagy botot, kis botot, a régi tűzoltó diákok eme eszközeit... Istenem! milyen emberek lehettek azok!

Nemrég hírét vettem, hogy a husz év előtt feloszlott diák tűzoltó egyesületnek még élő tagjai találkozóra jönnek össze...

Hát megláthattam őket, e testben, lélekben ifjú öregeket. Bizony mondom, ifjabbak ötvenhatvan évükkel, mint sok mai husz éves koravén.

A templomban kezdődött a találkozó ünnepségeinek sora. Okt. 7-én vasárnap d. e. 9 órakor a Nagytemplomban gyülekeztek. Bögös Lajos csökmői ev. ref. lelkész, mint utolsó elnök mondott igen szép fölemelő alkalmi beszédet.

Majd átvonultak az ős főiskolába. A tágas udvaron szorítottak kezét egymással a régi bajtársak. Aztán fölkeresték az I. emelet V-ik termét, hol régen gyűléseiket tartották. Most azonban szűk lett volna e helyiség. Átvonultak a díszterembe, hol Bögös Lajos üdvözölte a találkozásra eljöttöket.

Utánna Dicsőfi József helybeli ev. ref. lelkész, ki utolsó főjegyzője volt az egyesületnek, mondott lelkes beszédet. Megemlékezett az egyesület történetéről, feloszlásának okairól. Elmondta, hogy mily önfeláldozással dolgozott minden időben ez a társaság. Így 1764 ben egy nagy tűzvésznél, melynél 60 diák végezte az oltást s ezek közül 57 megsebesült, 3 nagyon súlyosan, 23 könnyen, többi nehezen.

Kijelentette, hogy a tanuló ifjuság tovább is akarta a társaságot fentartani, sőt abba is beleegyeztek, hogy a parancsnokuk a város által fentartott városi tűzoltóság parancsnoka legyen. Kértek a várostól új felszerelést, a mit meg is ígértek nekik, de soha sem kapták meg.

A zajos éljenzéssel fogadott beszéd után elhatározták, hogy ez ügy megiratik és ki fogják nyomtatni, a 20 éves találkozó emlékére pedig emlékkönyvet fognak kiadni, melybe Bögös Lajos elnök sikerült beszédét, Dicsőfi József felolvasását

és a jelenvolt tagok és vendégek névsorát fogják beiktatni. Ezenkívül a gyűlés elhatározta, hogy beszerzi a társulat régi tűzoltó szereit és az egyházkerülettől helyet kér a főiskolában ezek elhelyezésére, hogy a főiskola látogatói láthassák, hogy ennek a 210 évig fennálló, egyik legrégibb tűzoltó egyesületnek (alakult 1670 körül) milyen eszközei voltak a tűz megfékezésére. E célból a gyűlés bizottságot küldött ki. Az új találkozót 10 év múlva fogják tartani.

Delután $\frac{1}{2}$ 2 órakor aztán bankettre gyűltek össze a Bika-szállodába. A 100 terítékű banketten a város előkelői közül is számosan megjelentek. Egymást érték a felköszöntők, melyekben a mult emlékei a jelen örömeivel fűződtek össze.

Az életben lévő tagok majd mind eljöttek. néhányan sürgönyileg mentették ki magukat. Jelenvoltak: Bögös Lajos, Gyüre László, Medgyaszay Gyula, Eröss Lajos, Bay József, Nagy Elek, Magos György, Dicsőfi József, Bethlendi Sándor, Ónody Sándor, Kalas István, Máncsa Sándor, Kriston Sándor, Laczka Sándor, Vértessy Mór, Sógor Endre, Elek István, Erdős Ignác, Nagy József, Csáky János, Tóth Károly, Debreczeni Nagy József, Miskolczi László, Kálmán Ferencz Szabó Imre, Bereczky József, Bertalan Gábor, Leelősy István, Magos Gyula, Gál László, L. Szabó József, Soós Lajos, Karácson Imre.

Adja Isten, hogy az új találkozón valamenynyien ép erőben, romlatlan egészségben jelenhesenek meg és egyikőjüknek se legyen oka sorsáról panaszkodni.

(Epigon).

Egy kötelesség.

Magyar Irodalmi Önk. Társulatunknak választmánya Balkányi Kálmán társulati-tag beadványa folytán okt. 16-án tartott ülésében elhatározta, hogy Fazekas Mihálynak, a *Ludas Matyi* halhatatlan költőjének, Debreczen hirneves fiának máig is jeltelen sirhalmára emlékkövet állít! Fazekas Debreczennek Csokonai után legnagyobb költő fia. Sőt még Csokonainál is debreczenibb. Szinte csodálatos, hogy Debreczen polgársága eddig nem rótta le tartozó kegyeletét. Háromszor kezdeményezték eddig emlékkő állítását, mind-

háromszor eredménytelenül, nem annyira a közöny, mint inkább szomoru viszonyaink miatt. Most mi sem áll utunkban többé. Adjuk meg e kiváló férfinak, derék hazafinak a köteles tiszteletet!

Gyűjtőivek bocsáttattak és küldettek szét. Mi hisszük, reméljük, hogy ez új akció nem marad eredménytelenül!

Ugyanazon gyűlésen elhatározott, hogy minden kétségeskedés elkerülése végett fölkéri a költőnek élő rokonát, a köztisztviselőben álló Tóth József gymn. tanár urat: a választmány három megbízott tagja előtt jelölje meg pontosan a sirt s erről jegyzőkönyv vétessék fel.

CSARNOK.

Diákok a futtatáson.

— Pillanatnyi felvételek. —

(Folytatás.)

Több se kellett Béninek. Odalopózott a kékmellényes ur mellé s el nem hagyta, amíg az a totalizátor bódéjához nem futott. Hallgatózott. A kékmellényes *Corsó*-ra tett.

Béni izgatottan fizette ki a pénze felét, természetesen a *Corsó*-ra.

Őnök nem kívánják tőlem, hogy a Béni el-sápadását vázoljam azalatt a két percz alatt, a mig futottak. Hm, két forint utoljára is nem gyerek-ség egy diákuál...

Egyszerre a tribünön átmorajlik:

— Brávó Rudolf, brávó.

Béni hüledez:

— Hogy lehet ez? Rudolf az első, amikor a kékmellényes meg én a *Corsó*-ra fogadtunk?

Rögtön számon is kéri Juhász Dénestől aki nem is késik a magyarázattal.

— Csacsi vagy te Béni. Lehetett volna annyiszed, hogy nem most fogadsz. Tudhattad volna, hogy az a sportember sem ért többet az *Amatőr-díjhoz*, mint te. Egész más most a *Dezső főherceg-handicap*-nál. Nem hittem volna, hogy neked ezt is magyarázni kell.

Olyan komoly, szemrehányó képpel mondta

ezt, hogy lehetetlen volt el nem hinni. Utánna sompolygott hát a kékmellényes urnak s most meg a hátramaradt két forintját tette a *Mercire*.

— — És becsületemre mondom, hét ló közül utolsó előttinek érkezett be a nyomorult pára, cserben hagyva a gazdáját, cserben hagyva a kékmellényes urat és szegény Bénit.

Oda volt a négy forint visszahozhatatlanul. Feldult arccal kereste Juhász Dénest, de sehol sem találta. Végre gyanakodni kezdett s megkérdezte egy szolgától, hogy csakugyan a lovaregylet tagja az a buza virágszin mellényes ur.

— Tán tráfál az urfi? Hát nem ismeri a *Veress Griff* vendéglő portását? No iszen...

...Hogy Balek Béni milyen hangu társalgást folytatott Juhász Dinivel, arról kiméletből nem számolok be, de azt biztosra mondhatom, hogy ettől kezdve négy hétig csikorgó fogakkal nézett még az ártatlan omnibuszlovakra is.

*

Richárd. Ki ne hallotta volna a banális históriát a tisztes családokról, melyek egy tál étellel kevesebbet esznek hetekig, az eltört széklábakat nem csináltatják meg hónapszámra, csak hogy vasárnap kétfogatu kocsiban bámultassák meg magukat és az asszonyság meg a leánya legujabb divatu kalapját. Ilyen ó-divatu históriából való alak az én Richard barátom.

Ott áll a tribün előtt a gyepen. (Mert ugyan ki állna ott, ha nem ő?) Egyik kezét a csipőjére teszi, a másikkal egy hosszú versenyprogramot szorongat, miközben szentül meg van győződve, arról, hogy az egész közönség figyelme rajta csügg, a gavallérok az ő testtartását igyekeznek ellesni, a szép lányok egymásután bolondulnak belé s az elkésett jockeyk biztosan azért nem futottak be elsőnek, mert ő rajta felejtették a szemüket. Gomblyukában az elmaradhatatlan szegfű pompázik, fekete zsinóron a nyakából szintén elmaradhatatlan monokli lóg. Egyelőre még nem teszi fel, mert nem gyakorolta be kellően s ha felteszi, a másik szemét nem tudja nyitva tartani. Azonban a gyakorlat teszi a mestert s reméljük, hogy a jövő löversenyen már monoklival a szemén fogjuk újra látni. Hanem annál szaporábban kapkodja a szeméhez a hihetetlen nagyságú gukkert. Hogy is ne? Egy koronát fizetett érte a színháznál a ma délutáni használatáért. Igaz,

hogy homályos és az egyik üvege elhasadt, de amikor olyan imponálóvá teszi az embert...

*

A hazatérés. Az Odiseus hazatérése, az annyit emlegetett „nostimon émár“ erősen különbözött a Gara és társa hazatérésétől, Ha minden áron költői hasonlatra van szükség, inkább választanám a Kanizsay és Rozgonyi ösmeretes megszökését, amiről a költő így énekelt.

Olyan rettegve lép,
Most lopja életét
Kanizsa, Rozgonyi!

Ilyeténkép szöktek be a kollégiumba nyolc óra felé Gara és társa, a két jobb sorsra érdemes sportférfi, hogy ne mondjam: birokember, amint szegény Vajda János nevezte volna őket. Innen indultak el tele sok szép földi reménnyel, biztatva egymást, hogy hatszoros pénzzel térnek vissza a lóversenyről és most... ki tudja miből reggeliznek holnap? (Tudnivaló, hogy reggeli nem jár ki a konviktusban.)

— Neked könnyű, szállalt meg hosszú hallgatás után Sándor Laczi, neked könnyű. Te irsz majd egy novellát, valami csatakópet, amiben halomra öldösöd a lovakat, még a hadvezér paripájának sem kegyelmezel. De mit csináljak én, ki adja vissza az én pénzemet?

— Csak ne gunyolódjál, förmedt rá Gara Albert. Te vagy mindennek az oka, ha nem a hamarkodod el a dolgot...

— Még te beszélsz? vágta vissza Ignác barátunk mérgesen. Ha nem vagy olyan gyáva, még mindent visszaszerezhattunk volna.

— Hogyne? Hogy még a tandijhátralékomat is odaveszítsem?

— No, te veled sem fogok többet mutyizni

— Nem kértelek rá.

...Ezzel a mélabús akkorddal vált el Gara és társa, a lóversenyi közös fogadásra alakult társas cég. Sándor Laci dülva fülva hozzáfogott a matheziis dolgozatához, Gara Albert pedig, a jeles poéta szent fogadást tett, hogy a Pegázuson kívül más lóra nem veti a szemét, nem hogy a pénzét kockáztassa érte.

*

Volna. „Költő hazudj, de rajt' ne kapjanak.“ Így énekel Vojtina Mátyás. Ha prózában adná elő

ars politiká-ját, részletesebben fejtené ki a hazugság elméletét és hozzá tenné:

— Vagy ha rajta is kapnak a hazugságon, ne szóljanak, ne bizonyítsák rád; olyan szép, olyan tetszetős legyen a hazugságod!

...Vass Flórián hazug volt a javából, vagy legyünk szelidebbek és mondjuk úgy, hogy költő volt. Az osztály tudta, hogy a legtöbb szava nem igaz, de amikor olyan jóízűen tudta előadni a maga kis füllentéseit vagy nagy hóbortos hazugságait.

Hétfőn az iskola előtt nagy részletességgel tárgyalták a fiuk a lóverseny szenzációt, szegrülvége elmondják kalandjaikat, viselt dolgaikat.

A legtöbb veszített. Csak Mártoni Peti dicsekedhetik a másfél forinttal, amit nyereségnek hozott haza.

— Ugyan hogy is lehet azt megemliteni, förmedt rá Flórián. Mi az az én esetemhez képest? Bagatell!

— Micsoda, te még többet nyertél?

— Nem is tudtam. Hogy történt?

— Beszélj el!

A nagy sürgetésre hozzáfog Florianus császár érdemes druszája:

— Az egész igen egyszerű. Volt két pengőm. Nem sok, de hát azzá válik a hozzáértő ember kezében, úgy-e Sándor? (Jelentős hunyorítás.) Emlekeztek az első versenyre, amikor *Hop-hop* hirtelen előtört és hatszorososan fizettek? No hát most már tizenkét forint nyomta a zsebemet.

— Mit, hát te arra tettél?

— Mondani sem kell, felelt kurtán. A következő futásnál nem volt érdemes játszani, hát pihentem. A harmadiknál *Rudolf* legyőzte a Rohonc-istállót. Én természetesen az egész nyereséget rátettem s kaptam 38 flórest, azaz 76 koronát, mert mármost koronában számítanak.

— Hallatlan, szörnyűködik a kis Blum Izidor s amig ezt kimondta, már azt is kiszámította, hogy ennyiért öneki 234–236 órát kell adni a buta fejű Schubert Tódornak. Flórián azonban rendületlenül tolytatta:

— Képzeltetek, hogy örültem, kapóra jött a nyereség, de hát telhetetlen az ember és a Dezső főherceg-handicapon újra fogadtam. És hallottatok már ilyen pechet?

— Persze, nem jött be a ló, találgatta Sándor Laci.

— Bejött az elsőnek, mint a pinty. Hanem az a pech, hogy a totalizátor eltévesztette és *Happy* helyett *Pepire* szóló ticketet adott. Én meg bolond fővel nem néztem meg és csak amikor a nyereséget akarom kiváltani, akkor látom, hogy a cécula nem ér egy falevelet se. Csak azt az egyet bánom, minek is folytattam a harmadik futás után. Lett volna potom 38 forintom. No, de olyan murit nem láttatok, amelyet akkor adtam volna nektek. Még Izidort is reggel kellett volna hazacipelni. Ugy ám!

A fiuknak ragyog az arca, aztán ők is sopánkodnak, hogy miért is vesztette el olyan hamar ez a Flórián a nyereségét. Milyet mulattak volna most az ő gavallérságából.

Nincs is derekabb pajtás Flóriánnál.

Hiszen ez már a harmadik nagy vacsora, a mit karácsony óta adott, azaz adott *volna*, ha hirtelen valami közbe nem jött *volna*...

Balkányi Kálmán.

Színház, művészet.

Erkel Sándor. Ismét szegényebbek lettünk. Egy nagy emberünk ismét oda...! Ki volt Erkel Sándor? Tudja minden magyar, kinek a művészetért csak egy csöppnyi vére is hevül! Nemcsak az Operaház gyásza, vesztesége ez, valamenynyünké... Emléke élni fog!

Színházunk októberi | reportoirjából leginkább három darab érdekelt bennünket:

A csillag fia, Goldfaden-nek újabban felfedezett énekes legendája. Midőn a fővárosban került bemutatóra, oly nagy zaj előzte meg, nagyobb mint a Sulamitot. A hatás pedig a Sulamiténál kisebb lett. Azt is csak különlegessége, néhány szép melodiája, fényes dekorációi tették fölkapottá. A csillag fia ezekben is szegényebb. — Sulamith után nem bir az ujdonság varázsával, melódiái is sokhelyt Sulamit-reminiscentiák. Csatlakoztak a benne bizók...

Többet nyujtott **Géczy: Anyaföld**-je, melyben szerzője néhány gyöngé darabja után ismét igen elfogadhatót alkotott.

Sötét drámai életkép ez, nem igen lehet beilleszteni a népszínmű szokásos keretébe.

Az agrárszocialismus vihara zúg föl a színpadon, mely azonban az igazság előtt elcsitul. A

vétkesek elbuknak, az igazak ügye jóra fordul helyreáll a béke, a megnyugvás.

Van e darabban sok kisebb-nagyobb hiba. Így pl a szolgabíró lehetetlen alakja stb. De azért e darabot Géczy Gyimesi vadvirágjának is méltán elétehetjük. Megérdemelte a közönség tapsait.

Nem ért el ily sikert Györkönyi K. dr. *A muzslai bankó* cz. népszínműve. Szintén népdramát akart alkotni, de ez nem igen sikerült. Meseszövése, igazságszolgáltatása hiányos. Alakjainak jelleme nem eléggé kidolgozott, az egész darabból hiányzik az erő, a hamisítatlan népszínműi erő.

Ezek mellett több régi jó darab precíz előadásában, egy izben theatre paréban is volt részünk; a Simonffy jubileum alkalmából 17-ikén este. Fái Flóra szavalta Kun Béla szép alkalmi költeményét, majd fényes tableaux után Jókai Könyves Kálmánja következett ünnepies előadásban.

Takácsok. Érdeklődéssel várjuk a *Takácsok* premierjét színpadunkon. Hauptmann e rövid idő alatt világhírűvé lett darabja, bár szerzője az odium elhárítása végett egy régi korba helyezi, mélyen belenyul korunkba... És látjuk, mit rejt a csillogó külszin, a látszat. Ledobva a hazug fátylat, látjuk a valót, a tömeg nyomorát, a kiáltó nyomort... Oly darab ez mely a legpetyhüdtbb idegű századvégi embert is fölrázza és amidőn a multról beszél, a jelen s jövő problémáját állítja elének... (— cz —s.)

Hangverseny. Ámbár igen kedvező hír előzte meg a körutját járó négy Schreyer nővért, kevés számú közönség előtt tartották meg okt. 20-án este a zenedében hangversenyüket. Valósággal érthetetlen, hogy amíg egy-egy ledér francia bohózatnak zsufolt ház tombol, az igazi művészettől legtöbben részvétlenül fordulnak el!

Nem lehet ugyan mondani, hogy bevégzett tudású művészek, de oly talentumosok, kik mintegy praedestinálva vannak, hogy idővel azokká legyenek.

Schreyer Harrietnek rövid öt évi hegedűtanulás után már is briliáns technikája van. Bebizonyította ezt Wieextemps „Polonais“-ában és Wieniawszki „Tarantellá“-jában. Különösen az utóbbit kápráztatóan és leányoknál ritkaságszámba menő heves temperamentummal játszotta.

Ám néhol kissé túl lányosan naiv, s még nem eléggé kiforrott az előadása, tónusa rövid lélegzetű. Ezért hatott talán kevésbé a Svendsen, „Román“-al, amelyhez érettebb zenei felfogás kell, s melyet különben is csak hosszú idő alatt megérthető. mély lélektani problémához lehetne hasonlítani. A ráadásul eljátszott „Bölcső-dallal“ már sokkal több hatást ért el, talán mert ennek közvetlen naivsága jobban illik egyéniségéhez.

Paula nővérének cellojátékát körülbelül hasonló vonások jellemzik. Popper „Polonais“-ában és Goltermann „Concert etude“-jében igen szép technikai készséget mutatott be; előadása higgadtabb, mint nővéréé.

Kár, hogy zenei felfogását Poppernek egyik kevésbé sikerült, mondhatnám: háládatlan „Magyar-ábrándja“ után talán nem méltathatjuk érdeme szerint.

Legteljesebb elismeréssel és dicséréttel a négy nővér együttes játékáról szólhatunk.

Haydn egyik szép quartettjébe kissé elfogódva kezdtek bele, mint a nagy szónokok szokták, kik halkán kezdik a beszédet, csak később melegednek bele, hogy gondolataik magasztosságával és szavuk erejével ámulatba ejtsenek.

A Tschaikowszky vonós négyesében már a legigazabb művészet nyilatkozott meg.

Négy ideális leánylélek sejte mes vágya, rajongása, szerelme, bánata olvadt egybe és talált visszhangra a mi lelkünkben is.

Mennyi közvetlenség van abban a lágy, melankólikus melódiában és hozzá a halk kíséret..... mind egy-egy elfojtott sóhajlás

Óh, csodálatos a zene hatalma! Főlemel magasra bennünket, hol nincsen emberek, nincs vallás és vallás közt különbség. hol mindnyájan egyek vagyunk, szemünkben könnyel, szívünkben nemes érzelemmel, ajkunkon egy legfőbb valóság szent nevével...

(Sz -- i I -- e.)

Tárlat. Mult számunkban már szóltunk a városunkban tervezett képkiallításról. A város anyagi támogatásával, a rendezők buzgólkodása folytán nov. 12-én csakugyan megnyílik; több kiváló festőművész képeit lesz alkalmunk szemlélni.

Irodalom.

Magyar diákélet és diákegyesületek.

Ugy értesülünk, hogy ily czimmel csakugyan elkészült az a diákalmanach, melynek szerkesztésével tavaszi kongresszusunk megbizta Ludwig Rezsőt és Szemenyey Kornélt.

Hogy milyen ez és hogy a Budapesti Egyet. Lapok bírálata, mely szerint hivatásának nem felel meg, elfogulatlan-e, nem tudjuk, mert még eddig nem láttunk belőle egy csipetnyit sem.

Különös dolog, hogy az ily kiadványokat, melyek az ifjuság által s az ifjuság érdekében lehetnek (ez par excellence kongresszusi megbízatással!), a diáksajtó organumainak nem küldik meg. Hogy tudjon így a diáksajtó megfelelni hivatásának: tájékoztatni az ifjuságot, egyengetni ama szellemi egység útját, melyről oly szép szónoklatokat lehet hallani kongresszusokon, melyről, úgy látszik, a szónoklóknak is alig van fogalmuk! Másképp segédkezet nyujtanának munkánkban és nem biznák a telepathiára, hogy az ilyesmiket velünk tudassa.

—
Magyar Egyetemi Szemle. Ilyenformán vagyunk ezzel is. Hirdetik, hogy ily cimmel diákrevue indult meg. Nem volt alkalmunk még látni. Az eszme életrevaló. Csak a kivitel ne sántítson mellette.

—
„**Hivatalos jelentés** a „Corda Fratres“ nemzetközi diákszövetségnek 1900. aug. 5--13. tartott II. kongresszusáról“ cimmel dr. Szemenyey Kornél, mint a magyar osztály elnöke egy kis füzetben tájékoztatót adott ki a párisi kongresszusról, a magyar küldöttek működéséről. Ugy véljük, ez nem végleges jelentés, csak a rossz-akarató híresztelésekkel szemben tájékozódásra készült, de a jövő tavaszi orsz. kongresszus elé bizonyára egy részletesebb, a dolgok mélyére ható, a nemzetközi kongresszus határozatait fejtegető jelentés fog terjesztetni.

—
Irodalmi esemény. Légrády testvérek kiadásában hatalmas vállalat indult meg. Brehm Alfréd „Tierleben“ című korszakos nagy művének magyar kiadásáról. Ezt a művet a magyar kiadócég nem egyszerű fordításban adja a kö-

zönségnek. A magyaros átültetés eszközlői a tudomány mai színvonalához s a hazai viszonyokhoz alkalmazták, a mi azt jelenti, hogy a most megindult magyar kiadás a Brehm-féle mű összes eddig megjelent kiadásoknál értékesebb lesz, mert az évek folyama alatt az eredeti munka némely része elavult. Az újabb megfigyelésekkel s a hazai adatok felhasználásával bővített magyar Brehm olyan teljes mű lesz, a melyhez hasonló egy művelt nemzet nyelvén sem jelent meg. Ez a vállalat a legnagyobb természettudományi mű, a mely magyar kiadásban napvilágot látott. Illusztrálja ezt nemcsak az, hogy tíz vaskos kötetből fog állani, de az is, hogy a rendkívül becses szöveget 1800 művészi kép magyarázza, hogy 80 fekete nyomatu műlap és 100 színes nyomatu műmelléklet járul hozzá. A mű címe: „Az állatok világa”. Szerkesztője Méhely Lajos, a magyar tudományos akadémia és több külföldi tudományos társulat levelező tagja. Munkatársai Chernel István, Csiki Ernő, Kohaut Rezső és dr. Rátz István, a kik a szakirodalom legkiválóbb művelői. Wlassics Gyula és Darányi Ignác miniszterek a művet körrendeletben ajánlották. A most megjelent első füzetben a majmokról van szó. A majomvilág rendkívül érdekes leírása kezdődik meg benne, oly élénken és oly színesen, hogy a laikusnak is gyönyörűségére szolgál. Ez az első füzet hű képét adja az egész munkának és mindenkit meggyőzhet arról, hogy nemcsak tanulságos, de érdekes mű lesz, mert „Az állatok világa” a legjobb példa arra, hogy a tudományt mint lehet népszerűsíteni. A magyar Brehm kétféle kiadásban fog az olvasó közönség elé kerülni, bekötött és füzetes kiadásban. A bekötött kiadás első kötete 1901 január hó folyamán fog megjelenni. Ezentul minden további félév egy-egy újabb kötetet fog a könyvpiacra hozni. Minden kötet 18 koronába fog kerülni, az egész 10 kötet ára tehát diszes félbörkötésben 180 korona. Az egész mű 200 füzetből fog állani, melyeknek ára 80 fillér lesz; bekötési tábla 3 koronáért lesz kapható. A bekötés háta finom chagrínbörből készül, gazdag aranyozással; a bekötés táblája tartós vászonból való. Nagy súlyt vetnek az izlésre, szépségre és tartósságra. Az első füzetek már ez év október havában kerülnek a könyvpiacra és azontul havonta 3—4 füzet fog megjelenni, átlag egy-egy heti időközökben. Mutatványfüzetet és tájékoztatót a kiadóhivatal ingyen és bérmentesen küld.

Vegyes közlemények.

Pálffy János gróf. Érzem, hogy e nagy férfihoz, nagy tettéhez nem illenék, hogy virágos

frázisokban mondjunk dicséretet. Az ő elve is az: jobb szereti a tetteket a szavaknál.

Három millió korona alapítvány a közép- osztály szegénysorsu ifjainak neveltetésére!

Nem szoktam hajlongani soha, de képes volnék kezét csókolni ennek a nagyszívű embernek e jótettért, melyet nemzetünkkel, e nemzetnek a gyors, hathatós segítségére leginkább rászorult osztályával cselekedett!

Van hát még e léha világban nagy, nemes, dicső!

Jubileumi ünnepségek. F. hó 18-án Debreczen város osztatlan társadalma ünneplé ősz polgármesterét: Simonffy Imrét. Ez ünnepségekben részt vett ifjuságunk is. Hiszen az ünnepelt főiskolánknak is gondnoka és hosszú közszolgálatát alatt soha sem szünt meg egyháza és ez ő collegium s annak ifjusága javára munkálkodni!

A J. S. E. tiszteletbeli tagjává választotta és ezzel amig becsülése jelét adta, önmagát is megtisztelte. Tette egész ifjuságunk nézetével egybehangzó, mely nem ismer pártszempontokat, de meghajol az igazi érdemek előtt.

A reformáció emléknappja. E napnak a szokottnál ünnepélyesebb megtartására nagy buzgalommal készült főiskolánknak úgy tanárikara, mint az ifjuság protestáns része. Mivel lapunk előbb zárul, itt csak a programot adhatjuk.

Okt. 31-én d. e. 10 órakor: a főiskola ünnepi Istentisztelete a nagytemplomban. Közéneklés, a Cantus és a tanítóképz. Énekkar énekszámain kívül Csiky Lajos főisk. lelkész mond imát, Erőss Lajos th. dékán beszédet.

11-kor: az ifjuság ünnepélye a gályarabok emléke előtt. A Cantus énekkel, Gachal J. szavallattal vesz részt, a ref. felső-leányisk. növendékei koszorút helyeznek el.

D. u. 5-kor: a Hittanh. Önk. Társulatának emlékűnnepélye a collegiumi VI. teremben. Csighy Andor beszél, Hagymássy Gy. felolvas, Baja M. szaval, Kiss Tamás imát mond.

Ez ünnepélyekre jövő alkalommal még visszatérünk

Alapítvány. Újabb alapítvány érkezett a debreczeni protestáns egyetem (bölcseleti fakultás) javára. Dr. Bihari Mór, budapesti ügyvéd a főiskolával kapcsolatosan állítandó bölcseleti fakultás javára a collegiumi pénztárba október 15-én 1000 koronát küldött be.

Széniori beiktató. Október 20-án d. e. tartotta Csighy Andor szénior székfoglaló értekezé-

sét „A lelki gondozásról.“ Dolgozata a legalapossabb készültségről és egyéniségének nemes id-alismusról tesz tanuságot. Székfoglaló értekezése után letette a hivatalos esküt. Eröss Lajos hittanár, ki a betegségé általt gátolt akad. igazgatót helyettesítette, mondott üdvözlő beszédet, utánna a most már hivatalosan beiktatott szénior köszönte meg a tanári karnak a belé helyezett bizalmát, kérte az ifjúságot, hogy szeretetükkel könnyítsék meg nehéz feladatát.

Debreceni ifju sikere. A Magyar Tudományos Akadémia elfogadta Tóth László 4 éves joghallgatótól Olivecrona Kanut jeles svéd büntető jogásznak. „A halálbüntetésről“ írott világhírű munkájának eredetiből való fordítását.

Verskötet. Szavaló művész poétánk: Takács Endre legközelebb kötetet ad ki, mely néhány, a mai számunkba közölthöz hasonló stílű költeményt fog tartalmazni. Felhívjuk rá a figyelmet.

Egyesületeink.

Magyar Irodalmi Önképző Társulat. Már előbb megemlékeztünk a társulat okt. 6-iki ünnepélyéről.

Eddig két működő ülést tartottak, melyeken Baja Mihály, Kincses László, Nagy Sándor komoly szavalatokkal, Takács Endre és Miron Gerő vig monológokkal szerepeltek. Balkányi. Kálmán *Fazekas Mihály* című irodalomtört. tanulmányából, Nánássy Lajos pedig Heltai Gáspárról olvasott fel, ifj. Rácz Lajos pedig néhány újabb költeményét mutatta be.

A választmány is ülésezett néhányszor. A társulatnak és a D. F. Lapoknak anyagi ügyeit tárgyalták és rendbehozni igyekeztek. Gondosan megállapították a költségvetést. — A Fazekas Mihály-emléke tárgyában is tanácskoztak, mint már előbb említettük.

Joghallgatók Segítő Egyesülete. Október hónapban egy rendkívüli közgyűlést és három választmányi ülést tartottak. Az előbbin nagy lelkesedéssel tiszteletbeli taggá választották ngys. Simonffy Imre kir. tanácsost, Debreczen ünnepelt polgármesterét.

Utóbbiakon a költségvetés elkészítése után megtörtént a segélyosztás. 32-en kaptak ingyen segélyt, 27-en könyvsegélyt.

Több fontos határozatot hoztak pl. a künt levő régi követelések per után sürgős behajtása tárgyában. Tanácskoztak továbbá egy joghallgatók számára létesítendő tanulmányuti ösztöndíj alap létesítéséről ifj. Rácz Lajos főjegyző előter-

jesztése foyltán. Legközelebb széles mederben fog megindulni az akció e nagy fontosságú eszme megvalósításáért.

Jogh. önképzőkör. A joghallgatók önképzőköre dr. Kérészy Zoltán jogkari dékán elnökelete alatt október 12-én tartotta meg alakuló közgyűlését. A kör tisztikara ez évre a következőleg alakult: Elnök: Tóth László 4é. jh., főjegyző: Fay Arthur 2é jh, aljegyző: Milotay István 1é. jh., ellenőr: Barabás Andor 2é. jh., pénztárnok: Balogh Sándor 4é. jh, könyvtáros: Sallay Lajos 1é. jh., titkár: Csáthy Dezső 1é. joghallgató. Választmányi tagok: Kun Béla, Szathmáry Imre, ifj. Rácz Lajos, Harsányi Miklós. A választmány két ízben gyűlésezett s az adminisztratív ügyek intézése mellett a Kör emeléséről és a jogászság körében népszerűsítésről tárgyalt. Elhatározták, hogy évenként több ízben tartassanak nyilvánulések. Tudomására jutván a J. Ö. K. választmányának a J. S. E. határozata a tanulmányuti alap ügyében, kimondták, hogy említett Egyesületet terve kivételében elősegíteni óhajtják. E végből szóba került, hogy jelzett alap javára a J. Ö. K. november hóban nagyszabású matinee-t tartson. Ez ügyben végleges határozatot a napokban fognak hozni. Működő-gyűlést is tartottak, melyet dr. Ozory István prodékán is megtisztelt megjelenésével. Puskár Dezső értekezett alaposan önálló felfogással a „Szabadakaratról“ és Fay Arthur fejtegette a „Szerzői jog“-ot

A Hittanszaki Segély Egylet választmányát a következőkép alakították meg. Elnök: Csighy Andor senior; alelnök: Czirják Béla esk. fel.; jegyző: Hagymássy Gyula 3. ht.; pénztárnok; Biró Ferencz 2. th; ellenőr: Holló József 3. th. Vá. tagok: Baráth, Halász, 4. th. Varga, Szücs 3. th. Nagy, Szinok 2. th. Kolozs, Gachal 1. th.

Zenekör. Mint értesülünk, a *Főiskolai Zenekör* is megakadatul. Néhány lelkes társunk buzgólkodása folytán számosan iratkoznak be működő vagy pártoló tagokul. Fölhívjuk a figyelmet a kellőleg nem méltányolt, pártolásra érdemes körre. Szép hivatást teljesít ifjúságunk körében, a lelket felüdítő, nemesítő zeneművészetnek kultiválásával. Szégyen lenne, ha a közöny miatt föl kellene oszlania!

Szerkesztői üzenetek.

Laptársainkhoz ismételnünk kell multkori felhívásunkat. A Budapesti Egy. Lapok kivételével egy diáklap sem érkezett hozzánk. Nem értjük a dolgot. Talán meg-züntek? Miért?

Kr. J. Nagyvárad. Az eszme szép, ám a kivitel igen gyöngye. Olvasson sokat jó költőktől, írjon sokat, *de szigorú önkritikával.*